

rosa mystica

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Ročník XXVI., číslo 3.

Březen 2020

Obsah: Jana E.Lourová, Stvořitel, Profily svatých, Stvořitel, Brněnská akademie duchovního života ctihodného Patrika Kužely OP, mučedníka osvětimského, Jana ELOP, Pastýř

STVOŘITEL

MĚ NEDOTĚŠÍ

SNĚŽENKY POD SNĚHEM KVĚST

ALE KDYŽ SNÍH ROZKVETE

V MALÝCH SRDCÍCH SNĚŽENEK

JAK K SOBĚ SE CHOULÍ

NĚKDO DOVŠIMNE SI KVETE SNÍH

TEHDY JÁ JSEM PRVNÍ KDO RADUJE SE

ČLOVĚKA STVOŘIL JSEM

A ON MI PŘIPOMENE

JE DOBRÉ ŽE TU JSEM

Jana ELOP

+++

PROFILY SVATÝCH

Divadlo jednoho herce (Gabriel Miroslav Částek III.OP)

Dotaz: Hrajete už třicet tři let divadlo jednoho herce. Co bylo prvním impulsem k vašemu povolání?

Odpověď: **K divadlu jsem se dostal přes kostel. Vyrůstal jsem na předměstí Brna, kde jsem chodil do kostela. Byl tam výborný kněz, který na motivy evangelia vypravoval při kázání nejrůznější příběhy. Chtěl jsem být jako on. To byl pro mě impuls, proč jsem toužil jít k divadlu. Víte, on Bůh vedl moje kroky až k tomu, co jsem nyní. Každý herec si musí zodpovědět otázku, zda má jít za pravdou nebo za potleskem.**

Připravujete nyní divadelní zpracování knihy Grahama Greena Monsignore Quijote. Proč jste si vybral tuto knihu?

O této knize jsem věděl již dlouho. Při svých představeních

navštívím mnoho farností, a proto z nich mám obrovské zážitky. A velmi mě zajímá příběh faráře. A právě v této knize jsem našel všechno. Je to napsáno na půdorysu Dona Quijote, kdy Quijote je kněz, Sancho Panza komunistický starosta a autíčko Rosinanta.

Největší poklad této knihy je ukryt v dialozích, které jsou krásně vtipné. Kněz i komunisti v nich řeší své pochybnosti o víře a životě. Sám Green je konvertujícím katolíkem, a tak pochybnosti, obsažené v knize, jsou jeho pochybnostmi.

Kolik představení zvládáte do měsíce?

Ted' dělám v průměru tak čtrnáct představení měsíčně. Jezdím do všech

koutů naší republiky. Přijedu kamkoliv, kam mě pozvou. Nejenom po katolických kostelech, ale rád zavítám i mezi evangelíky.

Jak se vám hraje divadlo v kostele?

Myslím si, že velmi dobře. Jen někdy mám malé problémy s akustikou. To pak řešíme přizvučením, aby slyšeli i staří lidé. Hraji samozřejmě i v jiných prostorách, ale prostředí kostela je pro mě nejzajímavější.

Miroslav Částek se narodil v roce 1937 v Brně a vystudoval zdejší JAMU. Přes dvaatřicet let hraje tzv. "divadlo jednoho herce" a připravil přes čtyřicet původních her. Od qadevadesátých let je znám nejenom věřícím po celé naší republice svým občasným vystupováním v kostelech, které bere jako své osobní poslání.

Současná divadelní kritika ho považuje za jednoho z nejlepších českých herců tzv. Divadla jednoho herce. Kritika přímo o něm říká, že je to: "Herec, který dovedl v Čechách "one man show" až k samotnému vrcholu." V jeho repertoáru je například Exuperyho Citadela, Renčova Popelka nazaretská, Stařec a moře (E. Hemingway), Spor duše s tělem či Muž, který sázal stromy (Jean Giono).

Které osobnosti vás nejvíce oslovily?

Mezi osobnosti, které mě nejvíce oslovili, patří Matka Tereze, A. Schweizer a Exupery.

Jaký je váš nejoblíbenější světec?

Svatý Dominik. A nejen proto, že je zakladatelem řádu, jehož jsem členem. Četl jsem totiž knihu o jeho životě a působení, která mě velice zaujala. Nejvíce mě oslovilo, že svatý Dominik evangelizoval slovem a ne mečem.

Kdo je vašim nejoblíbenějším spisovatelem a proč?

Jako dramatika mě velmi oslovil Čechov a jeho sonda do lidského nitra. Ale ze spisovatelů mám nejraději Václava Renče, od kterého jsem dělal tři pořady. Mám k němu velice blízko a moc se mi líbí.

Které známá osobnost vás v životě nejvíce oslovila?

Na začátek bych rád řekl, že se velké osobnosti rodí v tichosti. A tak o mnoha z nich vůbec nevíme. Tito lidé se ani nechodí s těmito věcmi nikde vystavovat. Když budu konkrétní, tak velkou osobností je pro mě Matka Tereza. Ta sice dostala mnoho poct a dokonce Nobelovu cenu, ale ona o to vůbec nestála. Druhou osobností je například Albert Schweizer a třetí Antoine de Saint-Exupery. To byly osobnosti, které dokázaly žít podle toho, co si myslely a vyznávaly. A to je ten důvod, proč mě fascinují.

Jak vy se jako laik, díváte na postavení laiků v církvi?

To je velký problém. Myslím si, že kněz potřebuje pomocníky ve farnosti. Například na to, aby tam dělal někdo kulturu. Tito pomocníci v církvi chybí. Dnešní kněz toho má doopravdy mnoho. Mše, pohřby, nejrůznější přípravy na svátosti atd.

Na druhou stranu někde jsou laici sdružení ve farních radách a snaží se kněze dirigoval. A to není dobré. Tady vidím velký problém a církve mnohdy neví, jak se má k těmto věcem postavit. Na jedné straně stojí to, že kněží potřebují pomoc, na druhé straně je obava, že laici budou kněze dirigoval.

Když se řekne slovo víra, co to pro vás znamená?

Použil bych nádherná slova Grahama Greena, která vložil do úst Monsignore Quijoteovi: Já chci věřit. A v tom chci věřit je toto: Víra je živým tajemstvím, o které neustále bojujeme (Paul Claudel). To se mi moc líbí. Protože, když vstanete, každý den bojujete o svou víru. A to je ten poctivý přístup. To je to živé tajemství. (Portréty a rozhovory 5. března 2001, 8. března 2001)

PROFILY SVATÝCH

Milý otče Tomáši

Osměluji se Vám napsat tento dopis, kterým se vracím k námětu, který jsme probírali na našem setkání terciářů svatého Dominika v Brně. Jedná se o téma očištění. Nechci s tím obtěžovat ostatní při dalším setkání. Proto Vám píši, zda byste mi nemohl aspoň stručně něco napsat o této věci. Nejvíce mne zajímá, jestli lidská duše po smrti člověka nějak poznává, a když poznává, tedy co poznává a jak.

Kromě toho by mě zajímalo, zda se duše v očištění nějak pohybuje a jak.

S pozdravem

Bratr Tarsicius Malinka

V Brně 16.7.1998

Milý bratře Tarsicie,

Odovídám Vám na Váš dotaz ohledně duši v očištění. Nesdělím Vám nic z vlastní zkušenosti, protože jsem v očištění nikdy nebyl. Jsem však přesvědčen, že lidská duše oddělená od těla má schopnost poznávat a také poznává.

V lidské duši oddělené od těla nezůstává smyslová činnost, avšak zásadně zůstávají smyslové schopnosti a jejich pohotovosti. Duše si uchovává své nehmotné schopnosti.

Pokud jde o sebepoznání lidské duše po smrti těla, nepochybně se děje. Duše se však poznává jinak, než jak se poznávala během pozemského života. Lidská duše spojená s tělem poznává činností. Duše má mimo rozumové schopnosti také schopnosti smyslové. Smyslové poznání u člověka předchází činnosti rozumové. První činnost rozumu je rozumové chápání smyslového. Když má člověk poznat sám sebe, tedy se musí pojímat pomocí pojmů odvozených ze světa smyslů.

U lidské duše po smrti těla je tomu jinak. Tehdy se její sebepoznání v podstatě podobá sebepoznání anděla. Andělovo sebepoznání je však jasnější než sebepoznání lidské duše.

Po smrti lidského těla zaniká podstatný rozdíl mezi poznáním lidské duše a poznáním anděla. Zůstává však rozdíl ve stupni poznání. Anděl poznává pronikavěji a jasněji, než lidská duše. Příčina nižšího stupně poznání lidské duše bez těla spočívá v omezenosti tohoto poznání. Omezenost je dána tím, že tento stav lidské duše oddělené od těla, není pro duši člověka po smrti ani přirozený, ani trvalý. Jednou byla lidská duše přirozeně spojena s

příslušným tělem a posléze bude s tímtež tělem znovu spojena, a teprve to bude pro ni přirozené.

Sebezpoznaní lidské duše oddělené od těla a její poznání vůbec se tedy podstatně neliší od andělského. Lidská duše po smrti těla je ve své rozumové činnosti odpoutána od závislosti na smyslových věcech. V poznávání nepostupuje duše přemítavě a úsudkově, ale poznává přímým nazíráním rozumu. Poznává svojí bytostí, a ne svou činností, zatímco v pozemském životě poznává postupně přemítáním a usuzováním. Skutečnost lidské duše oddělené od těla je pouhý tvar a proto je skutečně poznatelná. Proto má lidská duše po smrti těla v samotné své podstatě srozumitelný způsob poznání, kterým poznává sebe samu. Poznává svou podstatu, protože skutečnost pro ni splývá se sebepoznáním. Jenže - na rozdíl od anděla - není toto poznávání duše trvalé. Tak nás to učí svatý Tomáš (Summa theol., I, 56, 1).

Lidská duše, která po rozkladu těla přímo poznává sebe samu, poznává onu vlastnost společnou všemu, co je základem obecného pojmu. Poznává různé druhy tvorů a v každém druhu různé jednotliviny. Postrádá však prostředek poznávání odlišnosti nižší či vyšší věci podle jejich zvláštnosti. Duše oddělená od těla by k tomu potřebovala obrazy odlišné od své podstaty na způsob tvarů či jakostí.

Jak může lidská duše po tělesné smrti poznávat jiné bytosti?

Přirozeně je poznávat nemůže. Mohla by je poznávat jedině prostřednictvím obrazů, odlišných od své podstaty. Ty však přirozeně postrádá. Kdyby je však měla poznávat, tedy by Bůh musel obrazy hmotných věcí duchovně vštípit do lidské duše. Mluvím tady o obrazu, který spočívá v takové vlastnosti poznávací schopnosti, kterou v sobě duše může vytvořit takové poznání.

Dokud je lidská duše spojena s tělem, dotud musí k této vlastnosti zvolna postupovat, kdežto po rozkladu těla poznává lidská duše tak, jako poznává anděl, ovšem méně pronikavě a méně jasně.

Zatímco se myšlenka člověka na světě vyvozuje z vjemů jednotlivých smysly vnímatelných věcí působením činného rozumu, tak myšlenka lidské duše po smrti (podobně jako myšlenka andělova) není vyvozována ze smysly vnímatelných věcí. Proto je myšlenka lidské duše po smrti těla (podobně jako myšlenka anděla) současně obecná a určitá. Představuje naráz člověka i jednotlivce téhož druhu, jednotlivce nyní jsoucího i jednotlivce minulého, na které měla upjatou pozornost a na které si může udržovat vzpomínku. Takto jsou myšlenky lidské duše po

smrti (podobně jako myšlenky anděla, třebaže ne tak jasně účastí na myšlenkách Božích, podle kterých Bůh stvořil věci.

Z vlastnosti myšlení lidské duše po smrti (podobně jako myšlení anděla), že totiž je současně obecné a určité, vyplývá, že poznání je tu rozumové, ale nikoli přemítavé, tedy nikoli jako když na světě uvažujete „pokud se A rovná B, a B se rovná C, tak C se rovná A“, nýbrž přímé intuitivní. Poznává se tu čistým, přímým zřením, poznávajícím ihned jednotlivou věc ve všeobecnou.

Divíte se, jak je to možné?

To proto, že se lidská duše po smrti těla podobá andělu. Anděl je ryzí duch, takže síla či pronikavost jeho rozumu mu dovoluje najednou poznat duchovní tvory anebo poznatelné stvoření.

Co platí o andělském poznání, to platí také o lidské duši po smrti těla, ovšem s tím, že poznání této duše je méně pronikavé a méně jasné. Vždyť v duši člověka za pozemského života vzniká rozdíl mezi poznáváním a vyvozováním jedině tím, že lidský rozum musí své poznatky nejprve získávat ze smyslových obrazů.

Jako je tomu s poznáváním hmotných věcí, tak je tomu i s poznáváním duchových podstat.

Pokud má lidská duše po rozkladu těla poznávat duchové podstaty, tak musejí být jejich tvary Bohem vštípeny jednotlivé duši. Andělovi je toto vštípení jejich tvarů přirozeně vlastní. Když věci vycházejí při stvoření od Boha, tak nabývají při tomto vycházení jednak věcné bytí, podle něhož jsou samy v sobě, jednak ideální bytí, které spočívá v poznávací schopnosti anděla. Lidské duši oddělené od těla však toto vštípení přirozeně chybí. Proto by jí to musel Bůh dát zvlášť.

Shrnuji o způsobu posmrtného poznávání lidské duše: Lidská duše po smrti těla může poznávat jedině tak, jak poznává anděl, třebaže nedosáhne tak vysokého stupně pronikavosti a jasnosti.

Duše oddělená od těla nepoznává podstatu tak, že by se zabývala jevovou stránkou bytosti. Pojímá ji přímo v oněch tvarech, které jsou jí Bohem zvlášť vštípeny. Nepoznává jen to, co je společné rodu či druhu, nýbrž poznává věci také v jejich jedinečné zvláštnosti. Pokud je lidské duši po smrti dáno nějaké poznání, tedy tak jako anděl poznává nejen obecné, nýbrž také jednotlivé. Bytosti totiž vycházejí od Stvořitele nejen co do obecné přirozenosti, ale také podle své skutečné jedinečnosti v bytí; musejí tedy také dle svého oboustranného vztahu vycházet od Boha v ideálním bytí, takže tvary poznání v rozumu lidské duše musejí být takové, aby jimi bylo poznáno jak všeobecné, tak jednotlivé.

Co ví duše po smrti těla o jednotlivostech, týkajících se bytosti jí blízkých z pozemského života?

Duše se rozhodně nemůže obracet ke smyslům. Proto se obrací k vyššímu. Obrací se tedy k osvícení, které Bůh dává lidské duši po smrti. Andělé dostávají v tomto božském osvícení i sebemenší podrobnosti toho, co se kde ve stvoření děje. Duše zesnulých však postrádají tak dokonalé osvícení, jakého se dostává andělům s ohledem na vyšší stupeň dokonalosti těchto duchových tvorů. To je přirozený důsledek posmrtného stavu duše, která ještě není v nebi, kde by patřila na samu podstatu božství.

Duše zemřelých nemohou přirozeným poznáním objevit, co se děje v pozemských poměrech. Lidská duše oddělená od těla poznává věci podle toho, jak je k nim zařízena, buď podle stop předchozího poznání z pozemského života nebo dle božského zařízení.

Duše zesnulých jsou sice přirozeně odloučeny od styku se živými, ale mají spojení s dušemi jiných zesnulých a s anděly. To obsahuje dvojí.

Předně to, že lidská duše po smrti poznává duše jiných zemřelých právě tak, jako poznává anděly. Přitom místní vzdálenost nepřekáží poznávání oddělené duše (S.th.,I, 139,7).

Za druhé, duše zesnulého může cílevědomě navazovat spojení s dušemi jiných zesnulých a s anděly. Duše v očištění nejsou vzájemně odděleny tak, že by mezi nimi nemohlo nastat spojení. Toto spojení se však nemůže díť pomocí smyslových prostředků.

Jak tedy komunikuje lidská duše po smrti s jinými dušemi zesnulých a s anděly?

Duchovým přenosem myšlenek. Chce-li jedna duše sdělit něco jiné duši, tedy odhalí své myšlenky tak, aby byly zřejmé jiné duši. Přitom duše pouhou silou své vůle způsobuje, že jsou dané myšlenky poznávány jinou duší, přesněji řečeno: pokud je ta duše, která myšlenku sděluje, dokonalejší, než zamýšlená. Lidská duše po smrti nemůže tyto své myšlenky vnuknout žádnému z andělů. Přestože jsou duše zesnulých přirozeně odděleny od styku s živými, přesto se někdy zdá jakoby duše zesnulých věděly o jednotlivostech lidského života, zejména o těch, k nimž je vázaly nějaké příbuzenské svazky. Dokonce se mluví o znameních, které dušičky dávají svým příbuzným. Pokud se zemřelí zjevují živým, děje se to buď ze zvláštního Božího řízení, a potom je to Boží zázrak, nebo se taková zjevení dějí prostřednictvím činnosti andělů, a to i bez vědomí zesnulých.

Toto pojetí posmrtného stavu duše zásadně vylučuje spiritismus s výjimkou toho, že se bez vědomí duší mohou zjevovat zlí, padlí andělé, a to v různých podobách.

Víte, kde jsou hranice posmrtného poznání lidské duše?

Poznání lidské duše po rozkladu těla má jisté meze právě tak, jako je omezeno poznání andělů. Lidská duše oddělená od těla, podobně jako anděl, nemůže poznat tajemství lidského nitra, totiž zejména hnutí svobodné lidské vůle. Bůh stvořil člověka se svobodnou vůlí, a tuto svobodu zaručuje tomuto rozumnému tvorů. Bůh je moudrý, tykže nedělá nesmysly. Proto nepopírá, co jednou stvořil. Zaručuje člověku jeho svobodu, a to jak proti tvorům ještě inteligentnějším, než je člověk, andělům, tak tím spíše vůči pronikavosti poznání lidské duše, i když je od těla oddělena. Člověk se může rozhodovat dobře či špatně, takže není zevně poznatelné, jak se rozhodne.

Také různé zvláštní postupy myšlení určitého člověka jsou jiným lidem právě tak jako andělům skryté. Rozumná bytost je pánem svého myšlení a svého jednání. Jedině Bůh ve své vševědoucnosti ví o všem. Je svrchovaným Pánem tvorstva a jeho posledním cílem, k němuž všechno řídí. Avšak lidská duše, ani při oddělení od těla, kdy se svou duchovostí, svobodnou vůlí a rozumností podstatně neliší od anděla, není takovýmto svrchovaným Pánem, zrovna tak, jako jím není ani anděl.

Třebaže anděl a podobně i lidská duše oddělená od těla nemohou přímo poznat myšlenkové postupy a hnutí svobodné vůle nějakého člověka, přesto je mohou poznat nepřímou.

Víte, jak? Z vnějších účinků. Z různých takových účinků může anděl usuzovat o skrytém vnitřním dění v člověku, ba dokonce může o něm usuzovat lépe než samotný tento člověk. Lidská duše oddělená od těla to dokáže také, určitě lépe než ve spojení s tělem, ale vždy méně pronikavěji a méně jasněji než anděl. Předpokladem toho je, aby se jí dostalo poznání oněch účinků, ze kterých lze usuzovat. Tak může lidská duše oddělená od těla podobně jako anděl usuzovat i do budoucnosti s větší pravděpodobností než nejzkušenější znalci povahy a poměrů. Přesto však budoucí změny, závisající na svobodné vůli nějakého člověka, zůstávají neznámé jak andělu, tak lidské duši ať spojené s tělem nebo oddělené od těla. Budoucí věci zná bezpečně jedině Bůh. I ten nejinteligentnější ze všech tvorů, anděl může mít spolehlivé poznání o těchto věcech pouze Božím zjevením.

Jako anděl, tak ani lidská duše po smrti těla neproniká přirozeným rozumem všechna tajemství víry. Poznávají je

poučením od Boha, a to nikoli najednou, nýbrž poznenáhla, ba některá z nich poznají až při věčném soudu. Rovněž tak obsah prorocství jasně poznávají a chápou naplno teprve tehdy, až se vyplní.

Poznání lidské duše oddělené od těla se podobně jako andělské poznání vztahuje k Bohu.

Pokud jde o vztah lidské duše oddělené od těla k času, tedy dlužno uvést, že doba očistišťování duší v očištcí není u všech duší stejná. U každé duše však začíná oddělením od těla a končí nejpozději na Posledním soudu. Vnímání a zakoušení času, jeho plynutí, a tedy také jeho délky je jiné u lidské duše oddělené od těla, a jiné u člověka, žijícího ve světě.

Víte, jak lidská duše po smrti vnímá čas? Podobně jako anděl. Anděl nepoznává budoucnost tak, jak je sama v sobě, protože by se jednalo o Boží vědění. Avšak andělský rozum a kterýkoli stvořený rozum nemají božské věčnosti. Proto nemůže být poznána od nějakého stvořeného rozumu budoucnost, jak je ve svém bytí.

Lidé nepoznávají budoucnost, leda z jejich příčin nebo z Božího zjevení. Anděl (a tedy také lidská duše oddělená od těla) poznává budoucnost mnohem zevrubněji. Ačkoli rozum anděla (a podobně i rozum lidské duše po smrti) je nad časem, kterým jsou měřeny tělesné pohyby, přesto je v tomto rozumu čas podle následnosti rozumových pojetí. A tak, ježto je následnost v rozumu anděla (jakož i v rozumu lidské duše po smrti), není mu (a podobně také lidské duši po smrti) přítomno vše, co se děje během celého času. Třebaže podoby, které jsou v rozumu anděla (a rovněž i v rozumu lidské duše oddělené od těla), se samy sebou mají stejně k přítomným, minulým a budoucím, přesto přítomná, minulá a budoucí se nemají stejně k pojmům. Protože to, co je přítomné, má přirozenost, kterou se připodobňuje podobě, která je v mysli anděla (i samotné lidské duše), a tak může být skrze ni poznáváno. Ale to, co je budoucí, dosud postrádá přirozenost, kterou by se tomu připodobnila, proto nemůže být skrze ni poznána.

Ptáte se také po pohybu lidských duší v očištcí nebo i v nebi, k tomu obecně píší, že tyto duše, oddělené od těla, k němuž přirozeně patří, jsou v nehybném stavu, podobně jako andělé, ale mají schopnost pohybu, ale pohynou se jedině, když je k tomu pohne Bůh.

Pro podrobnější poznání případného pohybu duší v očištcí, by bylo třeba zamyslet se napřed nad časoprostorovými poměry v očištcí. Podrobněji se to můžete dozvědět v knize Tomáš

S pozdravem

P.Tomáš

+++

NENÍ

MOC DNŮ KDY PROPAST SE ROZEVÍRÁ
DO NAPLNĚNÍ VOLÁ
NENÍ TO ČASTOKRÁT
KDY TEMNOTA OTÁČÍ SE ZA SVĚTLEM
PAPRSEK HLEDÁ
JE TO DEN KDY VŠECHNO
ČEMU SE SRDCE ŘÍKÁ VOLÁ
ZA RUKU MÉ VEM
JAK MUŽ ŽENU ŽENA MUŽE
PŘED BOHA JDEM
ODMĚNOU ZA TU ODVAHU
ZDE NAZÍ STÁT
S VEŠKEROU NEMOCÍ A BEZ PŘÍKRAS
POZNÁNÍ KDO ON JE
A KDO MY
NENÍ TO K ZAHOZENÍ
ŽE JÍM JSME ZBOŽŠTĚNÍ
Jana ELOP

+++

PROFILY SVÁTÝCH

JAKUB A. ZEMEK O. P. VATIKÁNSKÝ ŠPIÓN

(Podle autentických magnetofonových nahrávek přepsal a uspořádal P.Tomáš Bahounek OP)

Na protektorát mám vzpomínky jednak svoje, jednak to, co jsem slyšel od hodnověrných svědků, s nimiž jsem se sešel po válce ve vězení. Po okupaci Sudet, kdy byl předsedou vlády Jan Syrový, dali Němci najevo, že jim vadí osoba Dr. E. Beneše.

„Benesch oder leh!“ řval Vůdce.

Odejel tedy do ciziny. Později si Rudolf Beran dělal zásluhy za to, že to tak udělali. Tvrdil, že ho náležitě „vybavili“ a urychleně ho poslali do exilu, protože hrozilo nebezpečí, že jinak Němci Beneše zatknou. Dodával: „Také pro nás bylo lehčí jednání s Němci ohledně jiných věcí.“

Beneš sám jim doporučil Dr. Emila Háchu. Byl předsedou Nejvyššího správního soudu. Nebyl politik. Zdráhal se, ale bylo mu řečeno, že právě proto, že nebyl v politice, je jedinou přijatelnou osobou pro Hitlera. Dal si podmínku: předsedou vlády musí být politik a ne Syrový, který také politice nerozuměl. Dostalo se mu ujištění: „Nikdy nebudete postaven před takové věci, které by se nedaly rozluštit. K tomu tam bude ministerský předseda." Los padl na Rudolfa Berana, předsedu agrární strany. Tehdy to už, myslím, byla strana národní jednoty (nikoli „sjednocení", jak často záměrně lhal náš tisk. Národní sjednocení byla strana Jiřího Stříbrného za republiky, kdy se on odtrhl od socialistů.)

Háchoým tajemníkem byl min. Havelka a Doc. Dr. Josef Kliment, historik, odchovanec Pekařův. Neoficiálním „tajemníkem" však byl princ Dr. František Schwarzenberg. Víím od něho mnohé věci, jak mi je vypravoval během protektorátu. Býval hostem na vlčnovské faře, na růžencové pouti u dominikánů v Uherském Brodě. Ježto bydlel v naší farnosti sv. Jiljí, chodíval každou neděli na mši o 1/2 12 u sv. Jiljí. Často jsem ji sloužíval. Po mši svaté jsme si povídali o různých věcech. Velmi si vážil Háchy. Hácha prý říkával: „My ve vládě a na úředních místech se musíme pošpinit kolaborací s Němci, ale národ musí zůstat čistý."

Hácha vždy prosil: „Prosím vás, nenechávejte mě samotného v Lánech. To přijede apoštol germanismu Moravec s ostatními a mluví do mne a já už nemám dost síly, abych mu odporoval. Pak něco řeknu nebo podepíšu, co mě mrzí. Musíte být vždycky někdo se mnou."

Až do roku 1943 býval každý Háchův projev, který měl k národu (vánoční, novoroční, aj.), napřed poslán do Londýna. Beneš jej schválil či poopravil, poslal zpět a teprve pak jej Hácha přečetl. Vždycky zdůrazňoval: „Jsme vděčni Vůdci, že podle Vůdcova slibu nemusíme jít do války." Tím se Hácha stavěl proti Moravcovu náboru české mládeže jako dobrovolníků do války. Každý slušný Čech, který jen trochu viděl kolem sebe, si Háchy vážil. Ti, kdo mu po r. 1945 nadávají, netuší, colik dalo diplomatického úsilí k tomu, že jsme žili v klidu.

Uváděnou spolupráci londýnské vlády s Háchou nepřimo doznává Beneš ve svých Pamětech, kde uvádí, že mu to vytýkali komunističtí soudruzi, že spolupracuje s Háchou. On se zalekl i pak (od r. 1943) už nechal Háchu na holičkách. Spojení mezi Benešem a Háchou obstarával syn min. předsedy Krejčího, Dr. Krejčí.

Nyní bych připomenul to, co víím od lidí z Háchova okolí, jak mi to vypravovali ve vězení. Byli to: generál Syrový, Rudolf teran,

Dr. Kliment a Dr. Krejčí. Všichni tito lidé si Háchy elice vážili. Věděli, v jakých podmínkách se on, stařec, nusel pohybovat; jak úzkostlivě dbal, aby „vytloukl“ z Němců co nejvíce. Kliment napsal „Paměti“, které jsou snad uloženy v Historickém ústavu.

Kliment mi vypravoval o Háchově cestě do Berlína 14. 3. 1939. Hácha se totiž dozvěděl, že Dr. Tiso byl v Berlíně a pak vyhlásil 14. 3. 1939 Slovenský stát. Netušil, že to bylo na Hitlerův rozkaz. Proto

požádal vyslance Masného, aby mu vyjednal audienci u Hitlera. Potom vyrazil do Berlína. Jela s ním paní Radimská, jeho dcera a Dr. Kliment. Hácha si šel stěžovat na to, že se Dr. Tiso odtrhl od republiky. Nemohl tušit, co Hitler připravuje. Byli jsme přivítáni na nádraží a jeli jsme k Hitlerovi. Sotva jsme vešli do kancléřství, začal Hitler, obrácen zády k nám, rvát, až se mu dělala pěna u úst. Křičel, že v Čechách je samý

bolševik, že to nebude trpět, a že se proto rozhodl, že vezme Čechy a Moravu pod svou ochranu a zřídí protektorát. Hácha mu na to řekl: „Uvažte, excellence, že by to byl první protektorát nad bílou rasou.“

Nato do toho vpadl Göring; řekl, že jestli nepodepíše připravovanou listinu o zřízení protektorátu, pošle letku, která rozbije Prahu. Hácha řekl: „Jako prezident jsem volen parlamentem a bez souhlasu parlamentu nemohu nic podepsat.“ Nato mu řekli: „Máte volnou telefonní linku na Prahu.“

Mezitím svolal předseda vlády Beran do prezidentova sídla na Hradě politiky nejen z vlády, ale byli tam i jiní (třeba Stříbrný) a čekali na zprávy z Berlína. Ozval se jim Hácha a řekl jim, co slyšel od Hitlera a Göringa. Sdělil jim, že nic nepodepsal, protože je ústavní prezident a bez vlády a parlamentu nesmí nic podepsat. Žádal tedy o vyjádření vlády. Nakonec vláda rozhodla: „Máme důvěru v pana prezidenta. Co udělá, s tím budeme souhlasit.“

Hácha prý řekl Dr. Klimentovi: „To je zvláštní den. Tady v té listině, kterou se zřizuje protektorát, je psáno, že já s plnou důvěrou

ve Vůdce svěřuji Čechy a Moravu do jeho rukou. Vláda má plnou důvěru ve mne. To je nějaké důvěry."

Ještě před podpisem Hácha velmi váhal. Byl zvyklý na slušné jednání a právní řád. Při nátlaku omdlel. Lékaři mu museli dát injekci na posílení srdce. Dokonce i sovětské „Dějiny diplomacie“ to uvádějí a tvrdí, že mu byly dávány injekce, které „oslabovaly vůli nebohého prezidenta“.

Hácha opravil předloženou listinu v tom smyslu místo „ich lege“ napsal „es liegt“ leží to ve vašich rukou. Vysvětloval pak Klimentovi, jaký je v tom rozdíl: „Je to jako když řeknu lupičovi: můj život leží ve vašich rukou.“ Když podepsal, Hitler přestal řvát a paní Radimské dali kytici. Pak je odvezli na nádraží, naložili na vlak a jezdili s nimi asi devět hodin bez zastávky po Německu.

Nedovedli to pochopit. Konečně je vlak přivezl do Prahy. Hácha šel do Hradu bočním vchodem z nádvoří od sv. Víta. Tam na něj čekala vláda a jiní politikové. Posadil se do křesla a podrobně vypravoval, co se stalo. Zatím však přijel do Prahy Hitler. (O tom mi vypravoval Syrový.) Vtom přiběhl ministr Havelka a říká: „Pane prezidente, Hitler je na Hradě!“ Hácha rozčileně praštil oběma rukama do klubovky, v níž seděl a rozzlobeně řekl: „Copak se toto dělá ve slušné společnosti?! Vždyť ho nikdo nezval!“

Za chvíli přiběhl znovu Havelka a říká: „Syrový, Hitler chce s tebou mluvit!“ Syrový, jak vypravoval ve vězení, si trochu vytahoval a rovnal pomačkané vojenské šaty, jak spal v koupelně, a šel za Havelkou. Proti němu šel Hitler. Podal mu ruku, Syrový také, cvakly aparáty, Hitler se beze slova otočil a pak i Syrový. Později byla tato momentka v novinách a pod ní nápis: „Syrový vítá Hitlera na Hradě“. Syrový byl za to souzen a odsouzen.

Hácha říkával: „Já jsem jen místodržící. Až přijede pan prezident Beneš, půjdeme mu naproti a řekneme mu: Dělalí jsme, co jsme mohli, mnohé věci dobře, jiné špatně. Drželi jsme vám jen místo a odcházíme.“...

Hácha byl zachráncem národa, zatímco komunisté kolabovali od r. 1939 s Německem a dodávali mu nejen potraviny a jiné zboží, ale také komunisty, kteří utekli do SSSR. Z nařízení Stalinova je vydávali do rukou gestapu. Gottwald vybízel naše dělníky, aby nebyli šovinisty a nepodléhali šovinistické vládě „Beneš Šrámek“ a aby viděli v německých vojácích své soudruhy, „i když jsou oblečení v polní šedi“. Gottwald seděl za pecí v Moskvě a zde se Hácha rval o každého člověka Čecha a mnoho jich zachránil. Národ mu nebude nikdy dost vděčný.

Když bylo zatčeno asi 80 sokolských vůdců, obrátily se jejich ženy na Hácha a vládu. Hácha poslal rychle vzkaz do Londýna, aby mu v rozhlase nadávali, že nemá ani takovou pravomoc jako okresní hejtman. Oni to tak dělali po několik dnů. Pak šel Hácha za říšským protektorem a řekl mu, že londýnská vláda proti němu štuje, že nemá žádnou pravomoc. Ať propustí ty sokoly, aby se mohlo říci, že Háchovo slovo platí a sokolové byli propuštěni. Jejich manželky napsaly děkovné dopisy Háchovi a Krejčímu. Ty se ale po 45. roce nesměly číst. Začala tehdy totiž „mstivá spravedlnost“.

Poslední rok svého života dožil Hácha ve vězení na Pankráci. Žil už jen animálně. Spoluvězni z Pankráce vypravovali, že byl na cele plný vši, blech a štěnic. Občas ho prý bachaři vytáhli na chodbu a z ochozů na něho močili. Před soud nešel, protože zemřel. Beneš mu nedal milost, ačkoliv byl povinen, ale měl strach „z ulice“. Dovolil jedině, že Hácha mohl být pohřben v rodinné hrobce. Po únoru 1948 jsme dostali švýcarské noviny. Byla tam karikatura: Hácha na obláčku s křídélkami se dívá na Beneše sedícího u stolu a podpisujícího Gottwaldovi jeho vládu. Hácha volá: „Už chápeš, Eduarde Beneši, jak „svobodně“ jsem já podepisoval protektorát?“ Hácha byl v cizině a sám. Kdežto Beneš byl doma a měl za sebou většinu lidu, i když neorganizovaného, ale čekajícího na jeho pevné rozhodnutí...

Můj spoluvězeň generál Pika tvrdil, že „musí být pověšen kvůli Fierlingerovi a Svobodovi“.

Po smlouvě o neútočení a vzájemné pomoci mezi Stalinem a Hitlerem bylo Fierlingerovi řečeno, že koncem prosince přestává být uznáván jako velvyslanec a že musí opustit SSSR. Přirozeně, že o tom podal zprávu Benešovi, ve které neoplývá chválou na SSSR a říká tam leccjaká krutá slova na adresu Stalina a Sovětského svazu. Generál Pika to šifroval do Londýna (a mimochodem to dešifroval René Černý, který mi to nezávisle ve vězení také potvrdil). Když se tedy po válce vracel Fierlinger už jako ministerský předseda, bál se Piky. Stačilo totiž jenom něco prozradit a Stalin by ho bez milosti smetl. A tak sotva se naskytla příležitost a to byl únor kdy „komunizující sociální demokrat“ Fierlinger byl zase na koni, nutně se potřeboval zbavit takových svědků. Proto byl Pika zatčen a popraven. „A také kvůli Svobodovi,“ říkal mi gen. Pika. Tvrdil mi na Borech, že Svoboda nebyl jinak nadšený komunismem. Už to, jak je v SSSR přijali, že je strčili do koncentračního tábora, a pak Svoboda byl věřící člověk. Pravidelně navštěvoval v Kroměříži bohoslužby. Kdysi býval „katolickým omladinářem“, když Omladinu vedl P. Šrámek a Žůrek. Teprve když Němci vypověděli

válku Sovětskému svazu, pro Svobodu a jeho spolubojovníky skončil koncentrák. To se však nedalo zapomenout. A protože Gottwaldovi, Nejedlému, Kopeckému a dalším záleželo nejvíce na tom, aby měli hodně členstva, jezdili ke Svobodově armádě a tam je politicky „zpracovávali“. Pika říkal, že ho Svoboda pověřil, aby poslal Benešovi vzkaz: „Odvolejte československou armádu z SSSR, protože ji Gottwald a jiní bolševizují!“ A to pak Svobodu také strašilo. Možná že právě proto uvítal odstranění takového svědka...

Svoboda byl člověk, který se o politiku nikdy předtím nestaral. Neznal zákulisní a hrubé politikářské čachrování. Proto se stal jen hříčkou v rukou KSČ. A to umenšuje jeho zodpovědnost.

Z tohoto mravního hlediska jsem si dovoloval zaujímat jakékoli stanovisko k politice, protože jádro mého života bylo vždy v duchovní oblasti. (Pokr.)

+++

DLUHY

CHTĚLA JSEM ODHRNOUT HVĚZDÁM VLASY Z ČELA
ZAHLÉDNOUT V JEJICH OČÍCH PRAVDU VĚCÍ
TU SKUTEČNOU TU KONEČNOU
A ONY V LESKU PLNÉM VŠAK STÁLE MLČENLIVÉM
TRPĚLY STUDENĚ JEN ODRÁŽELY
AČ DĚLALY VŠE BY DOZRÁLY DO ŽIVOTA
VÍC ŘÍCI NEMOHLY
TU ČÍSI LASKAVÁ A NĚŽNÁ RUKA
TY STESKY HVĚZDNÉ ODVANULA
S NIMI I VŠECHNY DLUHY
JEŽ HVĚZDY PROTI SOBĚ HROMADILY
VE HVĚZDNÝCH MLHOVINÁCH
NIKDY BY JEHO KRÁSE NESPLATILY
JANA ELOP

+++

PROFILY SVATÝCH

TĚŽKÝ ŽIVOT UMĚLCE VERONIKA KAMILA PLANEROVÁ

Myslím, sestro Veroniko, že si jako výtvarnice musíš v dnešních dobách pochvalovat poměry, protože je teď zajištěna úplná svoboda uměleckého projevu.

Samozřejmě. Dříve to byly strašné časy pro samostatně tvořícího umělce. Mnoho nadaných výtvarníků se s tehdejšími poměry vyrovnat vůbec nedovedlo, totiž neměli víru, takže si zoufali. Když jsem přišla z Damboríc do Brna, byla jsem chudá jako kostelní myš. Bydlela jsem v podnájmu a neměla jsem ani vlastní boty. Srdce mi však hořelo po velikém umění, ale to by nebyvalo stačilo, kdyby na dně všeho nebyla hluboká víra, že Bůh všechnu krásu světa připravil pro mne, a jistě mi pomůže ji odhalit,

Někdo si však může po komunismu stýskat. Tehdy totiž bylo stavebním zákonem stanoveno, že jisté procento stavebních investic muselo být v každém projektu vyhrazeno pro estetickou úpravu. Takže do toho musel být zapojen omělec. Zkrátka se na umělce pamatovalo.

To je pravda, jenže pozor! – zvedá prst sestra Veronika: Předně umělec musel něco umět a dále musel být členem Svazu umělců. Tam nebylo snadné se dostat, pokud člověk netvořil hodnotné věci, neúčastnil se výstav – kolektivních i samostatných, a pokud jste neměl příznivé posudky kritiků v novinách. Nikdy jsem neměla červenou legitimaci, takže to bylo třikrát těžší.

Měla jsem však odvalu a velkou touhu tvořit, a hlavně víru. Tvořila jsem vše, co se ode mne žádalo – kresby do časopisů, ilustrace do knih, ale také jsem malovala fresky, protože monumentální malbu freskovou jsem původně studovala, dělala jsem vitráže a art-protis do oddacích místností, mozaikové návrhy pro lázně. Rychle jsem si osvojila novou techniku tapisérie, a že jsem měla spoustu krásných barvitých nápadů, tak jsem dělala různé opony a velké mnohametrové zakázky. Když brněnský Antropos potřeboval mamuta, zhotovila jsem jím mamuta podle ilustrací Jaroslava Panušky a Zdenka Buriana v knize Lovci mamutů od Eduarda Štorcha. Jindy jsem vytvořila zase nástropní malbu v obřadní místnosti v Ústí n.O. či keramickou výzdobu v různých kulturních zařízeních.

Úplně mladičká jsem odvážně vyrazila se svými obrazy do Francie. Samozřejmě mě všichni estébáci prověřovali ze všech stran. Měla jsem tam výstavu těsně po výstavě Salvatora Dali. Takže laťka byla v obecenstvu nasazená hodně vysoko. Přesto jsem vyhrála, kdekoli jsem vystavila své obrazy a tapisérie. Všude zazářil můj *ZMRZLINÁŘ*, tolik inspirovaný mým tatínkem, který byl vynikající perníkář, dokud mu komunisti neznárodnili cukrárnu.

Jenže ouha! Když už člověk začne něčeho dosahovat, tak se setká se závistí, ba až nenávistí jiných lidí. Češi vám odpustí všechno, můžete být třeba i zloděj, to vám odpustí, ale neodpustí

vám úspěch. Dvakrát po mně střelili. – Rozumíte? Střelnou zbraní po mně vystřelili... Díky Boží ochraně zůstaly jenom díry ve zdi.

A co vaše další tvorba za komunismu? Když už jste byla známá, tak to snad šlo lépe, ne?

To byste se spletli. Moje další tvorba byla jako doposud velmi obtížná a komplikovaná. Jako známá výtvarnice jsem se dostala do mlýnice schvalovacích uměleckých komisí. Málokdo si dovede představit průběh samostatné umělecké tvorby. Nemáte žádný trvalý příjem. Když se vám podaří získat někde zakázku – pokud vám ji někdy nějaký architekt velkoryse přihraje – tak na ní několik let zadarmo tvoříte. Až ji máte hotovou, tak ji musíte představit před schvalovací komisí. Tato komise má většinou tucet připomínek, a vy je musíte do díla zapracovat, a znovu předložit schvalovací komisí. Někdy jsem to musela přepracovávat desetkrát. Někdy schvalovací komise dílo úplně zamítla, třebaže v tom byla dlouhodobě neplacená práce. Neměla jsem žádné peníze na obživu. Bylo to na zhroucení. Když to schvalovací komise schválila, tak si potom velkorysý architekt přišel ke mně domů „vypůjčit“ třeba dvacet tisíc korun. Musela jsem to půjčit, i když jsem věděla, že je to nenávratná půjčka. A vlastně jenom záloha na to, že mi architekt zase přihraje nějakou zakázku. Nejednou jsem musela oželeť valnou část tvrdě vydělaného honoráře. Takže kromě komunistického zlořádu tady trvale působili takoví příživníci.

Každou chvíli jsem však zakoušela, jak mě Bůh chrání. Většinou jsem tvořila společně s arch.Pavlem Krylem, který zařizoval interiéry, jinak znamenitým malířem a sochařem. Takže když jeden tvořil bez peněz, druhý ho podržel a naopak. Jinak jsme směli prodávat obrazy v „Díle“, a to znamenalo platit další zástup různých příživníků.

Na jedné schvalovací komisí mi otevřeně poručil komisař Mikulášek: Paní Planerová, vy nesmíte malovat velké formáty! Ty vám nebudeme schvalovat. – Ale Josefe, ozval se druhý komisař Habarta, - tohle přece mladému člověku nemůžeš zakazovat. Takže jestliže Janu Zrzavému komunisté zakazovali malovat, mám s tím podobnou zkušenost.

Tehdy mi a bratru Pavlu Krylovi však do života vstoupil dobrý anděl, kterého poslal Bůh. Ten řekl: Podívejte, vy nemůžete tvořit ve městě. Běžte raději do pohraničí. Běžte do hor. Tam se buduje mnoho nových obřadních místností, radnic, a ty bude potřeba krásně zařídit. Tam potřebuji umělce na stavbu a zařízení. Tam není taková závist a umělec se snáze uplatní.

A tak jsme šli. A od té doby jsme už nečekali, až nám nějaký architekt milostivě zadá nějakou zakázku. Našli jsme si zadavatele sami a občas jsme k dílu přizvali nějakého architekta. Znamenalo to však jezdit s každým dílem z města až daleko do hor a tam všechno adjustovat. Všude nám říkali „boží děti“.

Co na to říkala umělecká kritika?

Víte, ti kritici mají takovou zvláštní řeč, že tomu kolikrát sama ani nerozumím. Přečtete si, jaké zamyšlení nad mým dílem píše třeba Dr. Adolf Bunny Král CSc, říká sestra Veronika a podává mi katalog z výstavy. Tady čtu:

Žánrově rozmanité, jednotným charakteristickým a osobitým malířským rukopisem sjednocené, patří dnes již rozměrné dílo renomované brněnské malířky Kamily Planerové do kontextu pojmu českého soudobého výtvarného umění.

Na počátku její tvorby byla pečlivá analýza objektů a subjektů, hluboké poznávání a pak následné poznání zákonitostí malířské tvorby. Na závěru jejího uměleckého zrání, po letech usilovné a cílevědomé práce se dostavil optimální výsledek — syntéza tvarů, harmonie barev všech valérů, avšak naléhavá výraznost a nadčasové svědectví o době, ve které žijeme. Ve smyslu snažení renesančních umělců postihuje Kamila Planerové svými obrazy i jednotlivé druhy malířské tvorby. Krajiny Kamily Planerové jsou obecně platnou a ve všech aspektech srozumitelnou výpovědí o mizejících krásách krajiny a její symbiose s vesnickou architekturou organicky začleněnou do stromoví sadů, potoků a rybníků, cest i polních cestiček. Jednoznačně se jí daří postihnout genia loci moravských a českých regionů. Osobitě pojaté krajiny této malířky nepatří k těm, kde v dálkách mizí horizont. Nazírání na krajinářské záběry je u Kamily Planerové odlišné. S filozofickým podtextem vidí v krajině další lidský příbytek, přírodní interiér, ve kterém člověk musí přebývat, aby v době techniky a ekologických proměn vůbec přežil. Neviditelnou, čistou atmosférou svých krajin navozuje pocit svobody člověka, volného prostoru bez omezení sevřením městských aglomerací a tíživého vzduchu měst. Ve svých barevně harmonických pastelech ponechává krajině její určitou realitu, avšak zachází s ní jako s výtvarnou básní. Optický předpis krajiny přetavuje vlastním prožitkem v neopakovatelný vjem nejen vizuální, ale také duchovní.

Stejným způsobem interpretuje i květinová zátiší, někdy dokomponovaná předměty všedního dne, které ojedinělost „natura morte“ malířsky zvýrazňují. Utržené rozmanité květy v kyticích žijí v květinových zátiších Kamily Planerové dále svůj život. Takovou

malířskou nutnost měl ná mysli Antonín Slaviček, když v jednom ze svých dopisů tvrdil, že i utržená květina má svoji pulsující krev. V obrazech Kamily Planerové žijí květiny dále, poutají svou krásou a stále vyznařují své vůně. Zahradní a polní květiny na obrazech této malířky si zachovávají a evokují až magickou atmosféru. V květinách nalézá malířka odraz lidských osudů a vášní v sounáležitosti člověka a přírody.

Rovnoměrně s krajinomalbou a zátišími věnuje se Kamila Planerová portrétům a především figurálním kompozicím. V rozměrných olejomalbách s užitím receptů starých mistrů na vlastní výrobu barev, zobrazuje svět vizí, snů a fantaskních situací, kde reálno s irrealnem je jevištěm většinou dramatického děje.

V tomto figurálním žánru budovaném na dokonalé znalosti anatomie a odrazu psychiky ve tváři člověka, ukazuje hloubku svého myšlení. Vrací se ke vzniku prvních malířů z dob „jeskyních“ lidí, kdy jejich malby neměly estetický, ale především magický podtext a účel Kamila Planerová z reálných prvků buduje jiný svět, ve smyslu odkazu stále žijící antiky v nás. Figurativní fantaskní malbou komponuje bohatý a k přemýšlení nabádající odraz světa jako lidské renesanční komedie. Reálné postavy se všemi atributy člověka mění se v demony zla, ale i anděly dobra. Promítá se v nich bláznovství vlámských malířů, především Jana Brueghela st., či Pietra Brueghela st., zv. Selského, jak je tito malíři a jejich následovníci malovali s naturalistickým zaujetím. U Kamily Planerové je však zřetelný ponor i do lidského nitra....

V irracionálním prostoru se odehrávají mystické tance odhmotněných lidí, které naznačují směr astrálního těla s fyzickým žitím a předstávají nejen zmar, ale i lásku nejen k životu.

K uměleckému profilu Kamily Planerové patří úspěšná tvorba artproty — tapiserií sui generis — u nichž se mísí zákonitosti figurativní i nefigurativní malby. Návrhy štukové výzdoby, zvládnutí musivního umění, avšak i drobné plastiky, dokreslují nejen rozmanitost její tvorby, zvládnutí různých výtvarných technik, ale především bohatou tvůrčí invenci. Svým, dnes početným, dílem potvrzuje nejen antické heslo „nulla dies sine linea“, ale také i to, že skutečný umělec žije jen proto, aby se zmocnil světa a přetvořil jej po svém ...

Dílo Kamily Planerové bylo objektivizováno několika desítkami výstav, které měly kladný ohlas u kritiků, a navíc skutečností, že umělecky závažné práce jsou rozsety po galeriích, soukromých sbírkách, a řada z nich tvoří stálu dekoraci oficiálních sálů a místností.

V řadě států, kde vystavovala, získala navíc čestná uznání a v roce 1975 Grand prix de peinture v Sarrguemines ve Francii...

Co pro vás, sestro, znamenají změny v roce 1989?

V té době jsem prodělávala velmi těžkou nemoc. Ležela jsem v nemocnici a myslela na poslední věci života. Právě tehdy jsem zaslechla našeho Pána: Kdybych si tě vzal ze světa, a zeptal se tě, co jsi udělala jenom pro mne? Svata Anežka mě z toho však šťastně vyvedla. Vždycky jsem sledovala Boží Krásu, ale teď jsem všechno ještě víc podřídila Kráse Pána Ježíše a Matky Boží. Našla jsem novou cestu, cestu svaté Veroniky, nesoucí roušku s podobou Spasitele. A začala jsem to všechno uskutečňovat jako Veronika v řádu, do něhož mne přijal svatý Otec Dominik.

Zdá se vám, že je to dneska pro umělce lepší?

Samozřejmě, že je to lepší. Svaz výtvarných umělců byl zrušen, schvalovací komise byly rozpuštěny. Také však byl zrušen zákon, stanovící, že každý stavební projekt musí mít jisté procento nákladů vyčleněné na estetickou úpravu. To všechno patří minulosti. Je to lepší, ale není to tak jednoduché.

Proč?

Všechno se tu mnohem více řídí nabídkou a poptávkou trhu, a dále působením sdělovacích prostředků, díky kterým je některý umělec více známý, zatímco začínající umělec je docela ztracený. Prostě mladý nadaný umělec může tvořit sebekrásněji, ale když nemá reklamu a není dost průbojný a nedaří se mu vystavovat, tak strádá v zapomenutí. Zkrátka stále je člověk v rukou Božích, a ten vás živí, protože Boží blázný živí Bůh.

Pro mne jako malírku, tvořící konkrétně, hlavně portrétně, se dnes otevírá zbrusu nová zkušenost. Pro většinu umělců, kteří tvoří ryze abstraktně, a to i mých vrstevníků, jsem osoba naprosto nepřijatelná.

Co se jim na vás nelíbí?

Už samotná konkrétní malba, zejména portrét, a pak to, co je pro moderní galeristy, kritiky a umělce nejstrašnější, křesťanská malba.

Neříkejte.

Pokud jsou někde zřízeny prodejní galerie, tak je – k mému překvapení často řídí stejní lidé, kteří sedávali ve schvalovacích komisích, nebo jejich děti či příbuzní. Mohu ukázat pár svých obrazů v běžné soukromé komerční galerii, a otevírají mi dveře, ale sotva vyslovím „křesťanská malba“, „Madona“, „Pieta“, „Ukřižovaný“, okamžitě galerista zkamení a ohluchne: Nemáme zájem. Tohle nevystavujeme. To neprodáváme.

Copak vy nejste moderní?

Jsem, ale také nejsem.

Jakto?

Dnešní umělci chtějí překročit modernost a vykročit dál, ale zatím jenom přešlapují po smetišti moderně rozbitého klasického umění. A zatím odtud může člověka vyvést jedině Bůh.

Jak tedy malujete?

Maluji s Kristem a pro Krista, pro Matku Boží, pro Církev. A Bůh pokaždé pošle pomocníky a zájemce. Není to ovšem automatické.

Jak to myslíte?

Také v Církvi žijí hříšníci. Třeba ve Zvoleni si objednali sérii velkých oltářních obrazů pro nový kostel a klášter. Radostně se jsem vrhla do díla. Dva, skoro tři roky jsem na tom pracovala.

Na to si vzpomínám, jak si to chodili otcové Vavřinec, Pio či Rajmund Klepanec prohlížet do vašeho ateliéru, a velmi si to pochvalovali a upřesňovali svou objednávku.

Jenže když měli díla převzít, tak řekli: A máte od nás písemnou smlouvu? – Ne? – Tak to nemůžeme odebrat. A samozřejmě ani zaplatit...

Prostě vás nechali na holičkách?

Inu, několik let jsem tvořila bez jakékoli hmotné podpory.

Měla jste toho domáhat, protože zadržaná mzda volá do nebe, říká Pán Ježíš.

To nemám ve zvyku. Víím, že ve světě, dokonce i v bohaté Americe, mi lidé dluží hodně peněz za mé obrazy, ale já se toho nedomáhám. Cítím, že dlužím našemu Pánu mnohem víc. Mně stačí mít na ten vezdejší chléb. Nakonec se samotný Pán postará. Posílá mi dobrého přítele Pavla Kryla, nadaného malíře a sochaře, který se vždy uměl po ty největší věci všeho vzdát, a pak dominikána, otce Tomáše Bahounka, který postupně zařídil kupce pro oltářní obrazy za své vychytralé slovenské bratry. Stále po ruce je chudáček Svat'a Grolich, toužící stát modelem, aby se tu mohl trochu najíst.

Kde jsou nyní, sestro Veroniko, vaše obrazy?

Na celém světě. Jsou i ve Vatikáně, ale třeba též v Americe. Hlavně jsou však v kostelích a kláštrech. Jsou to obrazy Krista a Marie, a různých svatých a světic, jsou to také portréty církevních osob. Namalovala jsem do kostelů řadu oltářních obrazů, osm křížových cest, ilustrovala jsem spoustu knih, ale pořád je to jenom příprava pro něco dalšího, mnohem vznešenějšího. Toužím namalovat Madonu pro dnešní dobu, ale ne jen podle lidí, nýbrž podle míry kosmu. Ráda Pána také chválím uprostřed stvořené přírody, protože mi každé jeho dílo svědčí o Jeho nekonečné

moudrosti. A tak to dělám dodnes, dokud si pro mne Pán nepřijde.
(Pokr.)

+++

JÁ HLEDALA JSEM SVÉHO MILÉHO

ON DYCHTÍ JEN DO MNĚ

PRAVDA NÁDOBY JE V RUKOU HRNČÍŘOVÝCH

V TOM KDO MILUJE

JE KRÁSA UMNĚ VYKROUŽENA

CO NA ŠULAMÍTCE VIDÍTE

KŘIVKY BOKŮ, BŘICHO BOCHNÍČEK

PRO HLADOVÉHO

HLAVA ČÍŠE PRO ŽÍZNIVÉHO

SVĚŽEST KADERĚ

ROSTE BUJAŘE

KNÍŽECÍ DCEROU JSI PRO MĚ

MÁ NEVĚSTO

MOU KRVÍ OČIŠTĚNÁ

I KDYBY STŘEDEM HLINĚNÝM JSI BYLA

LÁSKOU A BOLESTÍ TĚ ZFORMUJI

DO NEJKRÁSNEJŠÍ NÁDOBY

JanaELOP

+++

BRNĚNSKÁ AKADEMIE DUCHOVNÍHO ŽIVOTA
CT.PATRIKA KUŽELY, OSVĚTIMSKÉHO MUČEDNÍKA
UČEDNICKÁ LÉTA

Co se stane, když jeden opustí prostředí, které ho poutalo k rodné hroudě? Dosáhnout vzdělání je jedna věc, ale vytrhnout se z vlastních kořenů je něco úplně jiného. Nejde to ani geneticky, ani společensky. Psychologové tvrdí, že ty nejzákladnější životní vazby jsou navázány a utkány v útlém mládí. Většinou ale netuší, že jde o vztahy k Bohu otcovskému, bratrskému i přátelskému, a k jeho

panenské Maměnce, k vlastnímu andělu strážnému a křesťnímu patronovi, a ty jsou pevnější než vztahy člověka k sobě samému, k bližním, k vlasti. To, co se takto upeče v tvárném útlém věku, je silnější a trvanlivější, než všechno, co přináší pozdější svět, dokonce silnější než smrt.

Cosí jiného je proletář, rozervanec, vytržený ze svých kořenů, který nemůže nikde najít domov ani vlast? Jedině Pán dovede těmto souvislostem udělat čáru přes rozpočet, zvláště když se za to v růzencích přimlouvá černá Madona z Uherského Brodu, kam se každou první neděli v měsíci od dětství koná pouť, vrcholící svátostným rozzhřešením a přijímáním Těla Páně.

A navíc se tady splétá nová jakási pletýnka, ba celá vánočka roztodivných vztahů, kdy se otevírají nové obzory a výhledy do nového světa.

Počkej, Fando, uvedu tě nových poměrů. - Slibuje Tonda Zemek vzdálenému bratránkovi od Kuželů.

Už sama budova arcibiskupského gymnásia v Bubenči se majestátně tyčí na vyvýšeném místě. Klínovitě zasazená do svahu zdůrazňuje stupňovitost růstu a malým tympanonem v průčelí dává každému najevo klasičnost vzdělání, odkazující k řeckořímským základům, jenže drobátko zpevněným na Kalvárii. Vpravdě povznášející dojem. A vevnitř se ten dojem umocňuje postavami svatých, kteří se sem stěhují z ateliéru sochaře Václava Andrese.

Dech se tají, a jednu chvíli se Franta přistihuje, že mu i zuby drkotají. Už v bráně opouští hučka, ušitá od maměnky, hlavu a zakouší muchláni v upocených rukách. Studený pot na zádech působí jako cizí lepkavá tekutina. Písnička, která mu zněla v srdci, když nechával daleko za sebou rodnou chalupu, *Zasviť mi, ty slunko zlaté*, se rázem jaksi zadrhne. Ve chvíli, kdy se zdá, že je v něm náramně malá dušička, se v něm cosí vzpíná k nebyvalému skoku. Dalibor z Kozojed vykřikl: Vzhůru Šemíku! Jenže věž, kde se Dalibor naučil housti, se pro tentokrát vytratila. Zato váhající noha rozhodně vykračuje po schodech vstříc ředitelně s novopečeným ředitelem otcem Janem Smržem. Říká se, že nové koště dobře mete, ale není to tak docela pravda. Otec Smrž je jezuita a žádný suchar, odborník v přírodních vědách, a také srdcem básník. Ukazuje se, že Frantovi přece jenom proudí v žilách krev pantáty, vždy rozhodného a cílevědomého, ale bez tvrdošijnosti a svěřeposti kozoroha, ale i paňmámy, včeličkovitě vytrvalé v nenápadné službě a pokojné v modlitbě.

To chce hlubokou orbu, - uvažuje nahlas, když nahlíží do rozvrhu hodin.

Však ono se to všechno poddá, trošička k trošce, a najednou je osm let jako chvilka, říká usměvavý otec Tomáš Dittl, když ho vítá v dominikánském klášteře u svatého Jiljí. - Budeš bydlet v nejvyšším patře.

Později v refektáři, když ustává modlitba, padá na Fandu další vlna červenaní.

Bratři, představuji vám nového bratra Františka Kuželu z Vlčnova. Bude u nás - - -

V tom nastalém zmatku skoro nevnímá, co se to všechno kolem něho děje. Oči mu zrovna letí ke kříži. Vráti se mu na správné místo, teprve když se ho za nějakou dobu ujímá starší vlčnovák, Zemek:

Vítej v Praze, bratráčku!

Tondo! – Nestačí vyvalovat oči.

Počkej, hned se rozkoukáš. Ráno vstáváme o půl šesté a jde se na mši. Do školy se chodí na osmou i odpoledne na druhou. Slabá půlhodinka ostrou chůzí.

V juvenátu je pořádný šrumec, ovšem ne bez řádu. Inu, třicet mládenců už nadělá kolem sebe dost ruchu, ale jak říkám, žádný zmatek. Každý má hlavu jako rozkvetlou jabloň plnou včel, a nejvíc bratři z oktávy, jako Čala, Švach, Hronek, Slinták, Tetauer nebo Kašpárek. Jenže ti jsou už zelenáčům Kuželova ražení dost vzdálení. Bližší jsou mu septimáni Ruda Blaise a Franta Uherka, sextáni Lojza Bubeník řečený Buben, Ošťádal a Tihelka. Zato Svatoš a Koumar z kvarty se s Kuželou sice vidí každou chvíli, ale jsou tak zavrtaní do studia, že skoro nevidí ani neslyší, co se kolem šustne.

Asi se z nich stanou záchodoví pavouci s velkou hlavou a tenkýma nohama. - Utahuje si z nich žertem Tonda Zemek z tercie, pilný student a plný zbožnosti, a přitom vždycky s očima otevřenýma pro všechny novoty.

Jak to, že máme najednou nového prefekta? – Diví se Fanda. – Vždyť mě vloni vítal do juvenátu otec Tomáš.

To máš tak, otec Vincenc Straňák, bývalý kaplan z Třeboně, přichází vést pražský juvenát.

Ehm. A že tak náhle.

Povídá se, že když nějaký učitel vykládal dětem ve škole, že člověk povstal z opice a děti to řekly panu katechetovi, ten se neudržel a vybuchl: „Ten učitel je blbec!“

A neměl snad pravdu?

To víš, že měl, jenže se to doneslo zpět učiteli a ten žádal potrestání, protože se provinil proti vychovatelským zásadám.

Nikdo se takhle nesmí vyjadřovat před žáky ani o knězi, ani o učiteli. Tak je otec Vincenc převeden z Třeboně k nám do Prahy.

Tady se to sice občas hemží otcí dominikány, je tady otec Václav provinciál, otcové Jindřich Saip, Tomáš Dittl, Emanuel Lesák, Jan Šubrt, Hubert Janáček, Albert Škrabal, ale nezdá se, že by o sebe nějak zakopávali. Každý má tolik úkolů, že tu někdy zbývá jenom jeden.

Hlavně, že se udělá všechno, co je potřeba.

To víš, že se udělá. Je to náramně dobře vyšpekulované. Zatímco ve světě se každý, kdo se vyškrábe na nějaké teplé místočko, snaží sedět aspoň na dvou židlích a mít k tomu sedm funkcí, tady je to zařízeno naopak.

Jak?

Místo toho, aby se navěsilo kdoví kolik úkolů na jednoho, tady je ke každému úkolu stanoveno několik náhradníků, a když jeden vybuchne, splní to druhý, a když ani jemu to nevyjde, zařídí to pohotově třetí.

A co budeme dělat ve středu a v sobotu, když nebývá škola?

Chodíváme s otcem prefektem na procházky.

Po Praze?

Taky, ale většinou to zaměníme za hru. Chodíme honit míčudu na Strahov. Vracíme se pak utahaní jako pivovarští koně, ale přesto zachováváme řád.

Rachch! – Rozletí se okno od kvadratury s řinčením střepů, a známým zvukem doznívá poskakování míče. Otrásá to celým klášterem tím víc, že celý prostor naplňuje posvátné silencium.

Cup-cup-cup! – Přibíhá kostelník Jakub s očima navrch hlavy. – Kdo to provedl, vy mezuláni?

Když zahlédne míč v křížové chodbě kvadratury, chňap ho do náruče a odnáší do sakristie.

Za chvíli už míří do sakristie vyslanci provinilců, kteří neodolají opojení z kopané v rajském dvorku kláštera, a zkroušený hlas nesměle zkouší:

Bratře Jakube –

Ten hned spustí svou litanii: Jeden se tady snaží vypěstovat trochu květin k oltáři, a vy to tam zvalíte jako stádo kanců!

Nezlob se na nás, bratříčku Jakoubku. My toho fakt litujeme.

Hm, a kdo to zaplatí? Copak to smím vzít ze sbírek, nebo co?

My se na to složíme, - ozývá se zkroušený vícehlas.

Hm. Když to zaplatíte, tak vám to odpustím.

A zase je dobře.

U večere v refektáři se objevuje nějaký neznámý kněz, dominikán. Smutek mu číší z očí a není mu do řeči.

Kdo to je?

Přece otec Ignác z Třeboně.

Dominikáni mají taky někoho v Třeboni?

Samozřejmě. Máme víc klášterů. Odtamtud se občas jezdí na provinciát do Prahy se pro vzkazy, příkazy a zprávy.

Kolik je u nás dominikánských klášterů?

Předně Praha u sv. Jiljí. Tady sídlí provinciát. Pak je velký klášter v Olomouci. To je studijní klášter. Je tam několik profesorů a studenti, ale také noviciát. Při každém klášteře působí ovšem kromě kněží také bratři laici. Pak je Znojmo, které je asi ze dvou třetin české a zbytkem německé. Dále je tu Uherský Brod, působící na Slovácku. To je takový „oddechový“ nebo „penzijní“ klášter, kde bývá představeným nějaký starší dominikán. Přes vyšší věk jsou však všichni vždy ochotní zpovídat. Bývá s nimi ovšem také nějaký mladší kněz, a ten chodívá na výpomoc po okolí.

Pak máme klášter v Třeboni. Třeboňský klášter je velmi zajímavý. Je to fara s mocným vlivem po celém třeboňsku. Tamní převor otec Ignác Hykede vede klášterní život této malé komunity. Působnost třeboňských bratří je rozsáhlá a příkladná. Přesto je to trochu trnem v oku olomouckým dominikánům. Když zde nedávno konal vizitaci zástupce generála řádu, pochválil třeboňské bratry, protože on sám byl Holanďan, a oni trpěli fary. Pochválil tehdy Třeboň jako skvělou komunitu s velkou účinností svého působení, ale olomoučtí tvrdili:

NON ATTIGIT APICEM!

Cože?

Prostě, že není tak moc na výši. Nato vzkázali P. Gilletovi, že si přejí novou vizitaci. Tak přijel sám otec magistr Martin Gillet, generální představený řádu, provést u nás novou vizitaci. A výsledek je smutný pro Třeboň - Tradičně sice v řádu fary trpíme, ale nepodporujeme je. A teď nařizuje, aby byl třeboňský klášter do roka zrušen.

Jakpak to asi otec Ignác přijme a jak se k tomu zachovají ostatní dominikáni v Třeboni?

To nevím, povídá Tonda Zemek, -ale jedno je jisté. Když otec Hyacint Maria Cormier obnovil samostatnou českou provincii, tak se třeboňští tomu oddělení od rakouské provincie bránili, protože byli víc zaměřeni do Vídně. Takže dnešní počínání olomouckých dominikánů v čele s otcem Metodějem Habáněm v samostatném Československu berou jako národnostní revanš a křivdu.

Ehm.

Zkrátka otec provinciál hodlá posílit českého ducha v českých klášterech. Tak využívá řádových zvyků ke zrušení třeboňského kláštera. Takové se dělají někdy necitlivé kopance i v řádu, když někdo podlehne závisti a národnostním ohledům.

Ano, takové už je dost rozšířené úsilí v našem národě, pokyvuje hlavou Franta, a Tonda dodává:

Dneska jde ve světě hlavně o to, aby majetek byl vytržen z německých rukou, a to se daří, ovšem podle všeho se zřídka dostává do českých rukou. Tak se selský stav sice dostává z područí německých mlynářů, cukrovarníků a řezníků, ale jde z louže pod okap – vězí zase ve spárech novopečených mlynářů, cukrovarníků a mnohých lichvářů. Však to znáš z vesnice. Můžeš pěstovat třeba cukrovku, ale sadbu dostáváš od cukrovaru, a nevíš, jestli se urodí nebo ne, ale už dopředu žiješ jaksi na dluh.

Tak, tak.

Potom máme klášter v Košicích. Patří do maďarské provincie, ale duchovně ho spravuje československá provincie, tedy pražský provinciálát obsazuje Košice. Pak je klášter v Chebu. Tam je jeden kněz a jeden bratr, protože nemáme tolik německy mluvících otců. Podobně je tomu v Litoměřicích, v Ústí nad Labem, v Plzni a nakonec se zrovna zakládá v Trenčíně.

Franta Kužela se rychle rozjíždí ve studiu jako parní mlátička. Výsledkem je rok co rok – vysvědčení s vyznamenáním. Selská dravost a nenasytlost pantáty Kužely se na nejmladší ratolesti najednou projevuje lačností po vědomostech. Jako by nestačily učební osnovy, Fanda si počíná málem polyhistoricky. Namísto té odvěké vlčnovské široce nakročené těžkopádnosti, pomalé, ale vytrvalé rozmáchnutosti kosícího sekáče a selské zemitosti nastupuje úsilí obsáhnout vědomosti se slovansky širokým a všeobsáhlým srdcem. Nasává vědomosti ze všech stran jako by se tu všechno sbíralo k pozvednutí se nějakého duchovního tornáda. Tam, kde se rodná hrouda nadouvá tím, že v ní rozlévá do všech stran spiritus naturalis, přiživovaný tuhle pivečkem, tamhle vínečkem, onde zas halúzkovou, nyní se vynořuje něco nadpozemsky úchvatného.

(Pokr. z knihy T.J.Bahounek OP, KRÁLOVSKÁ JÍZDA- Patrik Kužela, Brno 2011)

+++

PASTÝŘ

LÁSKA JE BOSÝ PASTÝŘ

KVĚTY TEMNOT V DŽUNGLI NATRHAL
A NA PRÁH NOCI POLOŽIL
ZRÁNA PŘIŠLO SVÍTÁNÍ
POPRVÉ OBUTÉ DO DÍVČÍCH ČERVÁNKŮ
Jana ELOP

+++

Vydává: První sdružení přátel blah.Hyacinta Maria Cormiera O.P. v Brně, IČ: 70824118,
Tel.:737857272, TISK:Olprint,Brno, www.uloz.to.cz, www.cormierop.cz, info@cormierop.c